

STRUČNÝ OBSAH

Autofi	25	Část druhá: Právní oblasti	
Slovo úvodem	33	VOJTĚCH ŠIMÍČEK, JAN KYSELA	
		Ústavní právo	297
Část první: Právní řád		ELIŠKA WAGNEROVÁ	
JIRÍ PŘIBÁŇ		Základní práva	330
Na stráží jednoty světa: marxismus		PAVEL MOLEK	
a právní teorie	39	Mezinárodní právo veřejné	364
ZDENĚK KÜHN		MICHAL BOBEK	
Ideologie aplikace práva		Socialistická srovnávací	
v době reálného socialismu	60	právní věda	401
RADOSLAV PROCHÁZKA		PETR BĚLOVSKÝ	
Všetkým telám rovnako	93	Občanské právo	425
KATEŘINA ŠIMÁČKOVÁ		PETR BĚLOVSKÝ	
Fiktivní, nebo reálná ústava	123	Rodinné právo	463
TOMÁŠ GÁBRIŠ		BARBARA HAVELKOVÁ	
Posilňovanie roly štátu		Pracovní právo	478
a veřejného práva v Československu		ZDENĚK NOVÝ	
v rokoch 1948–1989	145	Občanské právo procesní	513
RADIM POLČÁK		TOMÁŠ GRĚVNA	
Informační teorie práva	167	Trestní právo hmotné	553
BARBARA HAVELKOVÁ		PETRA GRĚVNOVÁ,	
Genderová rovnost		TOMÁŠ GRĚVNA	
v období socialismu	179	Trestní právo procesní	582
ZDENĚK KÜHN		JOSEF VEDRAL	
Zločin a trest	207	Správní právo	611
DAVID KOSAŘ		EVA KRUŽÍKOVÁ	
Lustrace a běh času	228	Právo životního prostředí	652
HÝNEK BAŇOUCH		MILADA TOMKOVÁ	
Metody, motivy a cíle studia		Sociální zabezpečení	670
komunistického práva	259		

HYNEK BAŇOUCH
Hospodářské právo724

PETR JÄGER
Svoboda vyznání a právní poměry
církví a náboženských společností
v letech 1948–1989769

Část třetí: Právní profese

OTAKAR MOTEJL
Soudnictví a jeho správa813

ZDENĚK KÜHN
Socialistická justice822

JAN LATA
Prokuratura848

STANISLAV BALÍK
Advokacie892

BLANKA ČECHOVÁ
Notářství911

Část čtvrtá: Osobní reflexe

ZDENĚK KRYSŤUFEK
Komunistické právo
v Československu931

MOJMÍR POVOLNÝ
Právo v domě exulantovy paměti952

OTAKAR MOTEJL
Obhajoba v politickém procesu964

ANNA ŠABATOVÁ
Ochrana základních práv a svobod
v teorii a v praxi (1945–1989)971

Namísto závěru981

Slovníček pojmů pro mladší
a méně pokročilé marxisty985

Jmenný rejstřík997

Věcný rejstřík1001

PETRA GRĪVNOVÁ, TOMÁŠ GRĪVNA

Trestní právo procesní	582
1. Obecná charakteristika	582
1.1 Postavení trestního práva procesního v systému práva	582
1.2 Vztah trestního práva procesního k jiným právním odvětvím	582
1.3 Věda trestního práva procesního	583
2. Vývoj právních předpisů	584
2.1 Trestní právo procesní do roku 1956	584
2.2 Trestní řád z roku 1956	587
2.3 Trestní řád z roku 1961	589
3. Vybrané problémy trestního práva procesního	592
3.1 Vazba	592
3.2 Obhajoba obviněného	597
3.3 Vybrané problémy dokazování	603
4. Shrnutí a zobecňující poznámky	608

JOSEF VĚDRAL

Správní právo	611
1. Postavení správního práva v systému československého socialistického práva a vztahy k jiným právním odvětvím	611
2. Ideová a ideologická východiska socialistického správního práva	613
3. Přehled základních právních předpisů socialistického správního práva	615
4. Vybrané instituty socialistického správního práva	619
4.1 K pojmu (státní) správa	619
4.2 Národní výbory – hlavní rysy vývoje základního článku organizace státní moci a správy	622
4.2.1 Období 1944–1948	622
4.2.2 Období 1948–1960	627
4.2.3 Období 1960–1967	633
4.2.4 Období 1967–1990	636
4.3 Správní řád a správní řízení – základní rysy vývoje právní úpravy správního řízení v období 1948–1989	641
4.3.1 Správní řád z r. 1955	641
4.3.2 Správní řád z r. 1960	643
4.3.3 Správní řád z r. 1967	646
5. Vliv socialistického správního práva na současné správní právo	649

EVA KRUŽÍKOVÁ

Právo životního prostředí	652
1. Stručně ke stavu životního prostředí	652
2. Postavení práva životního prostředí v rámci systému práva	653
3. Odras problémů životního prostředí v československé právní teorii	656
4. Přehled základních právních předpisů a jejich stručný vývoj	658
5. Právo životního prostředí v jiných evropských státech	661

6. Právo životního prostředí „na papíře“ versus realita.....	663
7. Závěrem	668

MILADA TOMKOVÁ

Sociální zabezpečení	670
1. Úvod	670
1.1 Právo sociálního zabezpečení jako součást (odvětví) socialistického práva.....	674
1.2 Ideologická východiska	675
1.3 Etapy vývoje práva sociálního zabezpečení	677
2. Výchozí situace (1918–1945)	677
2.1 Úrazy a nemoci z povolání	680
2.1.1 Pojištění dělníků	680
2.1.2 Úrazové zaopatření.....	681
2.2 Nemoc.....	681
2.2.1 Nemocenské pojištění dělníků (zákon č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří)	681
2.2.2 Nemocenské pojištění veřejných zaměstnanců (zákon č. 221/1925 Sb., o nemocenském pojištění veřejných zaměstnanců)	683
2.2.3 Nemocenské pojištění železničních zaměstnanců	684
2.2.4 Nemocenské pojištění zaměstnanců v hornictví	684
2.2.5 Nemocenské pojištění zaměstnanců poštovní správy	684
2.2.6 Nemocenské pojištění soukromých zaměstnanců	684
2.3 Invalidita, stáří, ztráta živitele (důchodové pojištění)	685
2.3.1 Veřejnoprávní zaopatření.....	685
2.3.2 Pensijní pojištění soukromých zaměstnanců (pojištění zaměstnanců vykonávajících duševní nebo dozorčí práce nazývané rovněž pojištění zaměstnanců ve vyšších službách).....	685
2.3.3 Důchodové pojištění dělníků	687
2.3.4 Provisní pojištění horníků	687
2.3.5 Státní starobní podpory	688
2.3.6 Péče o válečné poškozence.....	689
2.4. Pojištění v nezaměstnanosti	689
2.5 Chudinská péče	690
3. Poválečné období (1945–1948)	690
4. Adaptace sociálního systému v období po převzetí moci komunisty a vrcholného stalinismu (1948–1953)	693
4.1 Zákon o národním pojištění	693
4.2 Přebudování národního pojištění	695
4.2.1 Obecná charakteristika období.....	695
4.2.2 Prvá opatření v rámci přebudování národního pojištění (1948–1951)	696
4.2.2 Zákon o přebudování národního pojištění	697
5. Období poststalinistické expanze (1954–1963)	703
5.1 Obecná charakteristika období.....	703
5.2 Dovršení „přestavby“ národního pojištění.....	704
5.2.1 Nemocenské pojištění (zabezpečení) zaměstnanců, družstevních rolníků.....	707

5.2.2 Důchodové zabezpečení (zákon č. 55/1956 Sb. – zaměstnanci a jim naroven postavení, vládní nařízení č. 56/1956 Sb., zákon č. 32/1962 Sb. – družstevní rolníci, vyhláška č. 67/1957 Ú .l. – osoby soukromě hospodařící).....	708
5.2.3 Sociální péče (zákon č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení).....	709
5.3 Postavení čs. systému sociálního zabezpečení v mezinárodních vztazích	709
5.4 Osobní důchody.....	710
6. Problémy systému, který zvítězil (1964–1968).....	712
6.1 Obecná charakteristika období.....	712
6.2 Zákon č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení	713
6.3 Sociální zabezpečení družstevních rolníků (zákon č. 103/1964 Sb.)	715
6.4 Pojištění jednotlivě hospodařících rolníků (a jiných osob samostatně hospodařících) – vyhláška č. 105/1964 Sb.	715
6.5 Analýzy vývoje sociální politiky druhé poloviny šedesátých let	715
7. Normalizace sedmdesátých let (1969–1980).....	717
7.1 Obecná charakteristika období.....	717
7.2 Zákon č. 121/1975 Sb., o důchodovém zabezpečení.....	719
8. Stagnace posledního období státního socialismu (1981–1989)	720
8.1 Podpora rodin s dětmi a nemocenské pojištění (zabezpečení)	721
8.2 Důchodové zabezpečení.....	721
9. Sociální politika státního socialismu	722

HYNEK BAŇOUC

Hospodářské právo.....	724
1. Postavení socialistického hospodářského práva v systému práva	725
1.1 Vztahy a provázanost s jinými právními odvětvími.....	725
1.1.1 Název „hospodářské právo“	726
1.1.2 Jménem Plánu: veřejnoprávní vpád do tradičně civilistické domény.....	726
1.1.3 Místo hospodářského práva v systematice právního řádu	727
1.2 Ideová a ideologická východiska hospodářského práva	728
1.2.1 Učení Karla Marxe.....	729
1.2.2 Právo a marxismus	730
1.2.3 Ruská (sovětská) verze marxismu.....	731
1.2.4 Marxismus dnes.....	732
1.3 Základní literatura a klíčoví autoři hospodářského práva.....	734
2. Přehled základních předpisů a jejich stručný vývoj.....	735
2.1 Vznik práva vhodného pro novou ekonomiku a společnost.....	735
2.1.1 Ústavní fixace centrálně řízené ekonomiky	736
2.1.2 Zánik trhu, obchodu a obchodního práva	737
2.1.3 Hospodářské vztahy mezi socialistickými organizacemi	738
2.2 Hospodářský zákoník.....	739
2.2.1 Systematika hospodářského zákoníku.....	740
2.2.2 Subjekty hospodářského práva	741
2.2.3 Závazky.....	743

2.3 Raritní právní předpisy	744
2.3.1 Hospodářská arbitráž (zákon č. 121/1962 Sb. aj.)	744
2.3.2 Předpisy o národohospodářském plánování	745
2.4 Hlavní změny oproti minulosti	746
2.4.1 Právní inovace	746
3. Ilustrující instituty, právní otázky a témata	747
3.1 Nový právní jazyk užívající důvěrně známé gramatické formy (všechno je „trochu“ jinak, čili ďábel v detailech skrytý)	747
3.1.1 Vztah plánu a hospodářské smlouvy	747
3.1.2 Samostatnost hospodářského práva: zákon jako pokračování polemiky jinými prostředky	748
3.1.3 Potíže s vymezením pojmu regulace v příkazových a tržních ekonomikách	750
3.2 Právní originality	751
3.2.1 Soutěž	752
3.2.2 Akty hospodářského řízení	752
3.2.3 Kde se v té naší harmonii vzal spor?	752
3.2.4 Vlastnictví, majetek, osobní vlastnictví a svoboda	753
3.3 Podle Plánu	754
3.3.1 Sympatie k plánování	754
3.3.2 Sovětský plánovací vzor a vylepšování plánování	755
3.3.3 Srážka ekonomické utopie s realitou: vnější trhy	756
3.3.4 Neefektivita a metody jejího překonávání: změna není změnou	758
3.4 Dysfunkce plánování	759
3.4.1 Kde jsou informace, není pravomoc a naopak	759
3.4.2 Každodennost je strategicky nezajímavou oblastí	760
3.4.3 Propaganda jako ekonomické aktivum	761
3.4.3 Ideální typ byrokracie versus sovětská verze	762
3.4.5 Plán: zákon procházející častou změnou	763
3.4.6 Silní bezmocní hráči	763
3.4.7 Stav permanentní reformy	765
4. Komunistické hospodářské právo dnes	765
4.1 Psané právo a každodenní realita socialismu	766
4.2 Jak minulost ovlivňuje dnešek?	767
4.2.1 Održení ekonomie od práva	767
4.2.2 Právní regulace vs. řízení společnosti pomocí práva	768

PETR JÄGER

Svoboda vyznání a právní poměry církví

a náboženských společností v letech 1948–1989	769
1. Výhledy konfesního práva po roce 1948	771
1.1 Konfesní právo jako právně vědecký obor	772
1.2 Prameny konfesního práva	775
2. Ústavní základ svobody vyznání	776
2.1 Ústava z roku 1920	776

2.2 Ústava z roku 1948	777
2.3 Ústava z roku 1960	778
3. Státní správa ve věcech církví a náboženských společností	780
3.1 Přijetí a účel zákona	780
3.2 Vývoj státní správy ve věcech církví a náboženských společností	781
3.3 Praktické úkoly státní správy ve věcech církví a náboženských společností	782
4. Hospodářské zabezpečení církví a náboženských společností	783
4.1 Skutečný účel hospodářského zabezpečení	784
4.2 Přijetí zákona	785
4.3 Hlavní instituty zákona	786
4.4 Stabilita zákona	789
5. Státní povolování církví a náboženských společností	789
6. Právní subjektivita církví a náboženských společností	791
7. Právní povaha církevního majetku	794
7.1 Přijímání darů ze zahraničí	796
8. Trestní právo a svoboda vyznání	796
8.1 Zneužívání náboženské funkce (kazatelníkový paragraf)	797
8.2 Maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi	799
8.3 Porušení zákona o právu rodinném	800
9. Rodinné právo	801
10. Církevní školství, výuka náboženství a vzdělávání duchovních	802
10.1 Církevní školství	802
10.2 Výuka náboženství	803
10.3 Vysoké školy a vzdělávání bohoslovců	805
11. Další vybrané změny právního řádu	806
11.1 Vedení matrik	806
11.2 Zrušení evidence náboženského vyznání	807
11.3 Náboženská shromáždění	807
11.4 Státní a náboženské svátky	809
12. Shrnutí hlavních rysů úpravy svobody vyznání	809

Část třetí: Právní profese

OTAKAR MOTEJL	
Soudnictví a jeho správa	813
1. Období první republiky a protektorátu	813
2. Druhá polovina čtyřicátých let	814
3. Léta padesátá	817
4. Léta šedesátá	818
5. Pražské jaro a normalizace	820

ZDENĚK KÜHN	
Socialistická justice	822
1. Soudcovská nezávislost v praxi a na papíře	824
1.1 Představení aktérů: profesionální soudci	824
1.2 Soudci z lidu: nástroj politického ovlivňování soudců, nebo prázdná socialistická symbolika?	826
1.3 Soudcovská závislost v době stalinistické	829
1.4 Reformy justice po roce 1956	830
1.4.1 Ustavení a zánik soudcovské pozice.....	831
2. Směrem k „demokratickému centralismu“ v soudnictví	836
2.1 Správa justice.....	837
2.2 „Centralizovaná“ publikace judikatury.....	838
2.3 Stanoviska nejvyšších soudů.....	839
3. Omezení soudní pravomoci de iure a de facto	841
3.1 Právní reformy v oblasti pravomoci justice.....	841
3.2 Jednoduchá justice v jednoduchém oficiálním světě reálného socialismu	842
3.3 Právní a společenský status soudců ve společnostech reálného socialismu	845
 JAN LATA	
Prokuratura	848
1. Státní zastupitelství do roku 1948.....	848
2. Změny provedené v roce 1948.....	850
2.1 Zřízení prokuratury	850
2.2 Státní prokuratura	851
2.3 Kádrové změny a dělníci prokurátoři	853
3. Vznik prokuratury socialistického typu.....	855
3.1 Střípky ze života prokuratury v době post-stalinistické	857
3.2 Role prokuratury při kolektivizaci.....	859
4. Prokuratura po kritice kultu osobnosti.....	861
4.1 Hlavní změny provedené zákonem o prokuratuře z roku 1956	862
4.2 Z činnosti prokuratury po roce 1956	863
4.3 Legislativní změny na úseku prokuratury	868
5. Prokuratura s lidskou tváří.....	868
5.1 Diskuse o postavení prokuratury.....	869
6. Prokuratura v době normalizace.....	873
6.1 Zpět do řady.....	873
6.2 Důsledky federalizace.....	875
6.3 Postavení prokurátora za normalizace.....	877
7. Působnost prokuratury a principy její organizace a činnosti	878
7.1 Všeobecný dozor.....	879
7.2 Dozor v trestním řízení	882
7.3 Občansko-soudní dozor.....	884

8. Vojenská prokuratura.....	886
9. Změny po listopadu 1989	888
10. Závěr	889

STANISLAV BALÍK

Advokacie.....	892
1. Úvodní úvahy.....	892
2. Likvidace advokátní stavovské samosprávy (25. února – 31. prosince 1948)	894
3. Období likvidace nezávislé soukromé advokacie (1. ledna 1949 – 31. prosince 1951).....	897
4. Období třídní „marxistické“ advokacie a počátků politického uvolnění (1. ledna 1952 – 18. července 1963)	901
5. Socialistická advokacie před tzv. Pražským jarem, v jeho průběhu a počátcích normalizace (19. července 1963 – 31. prosince 1975)	905
6. Advokacie v období normalizace (od 1. ledna 1976 do pádu totalitního režimu) ..	908
7. Závěrečné úvahy	910

BLANKA ČECHOVÁ

Notářství.....	911
1. Vzhůru dolů: předpisy, které určovaly vývoj notářství v letech 1948–1989	911
1.1 Úvod	911
1.2 Zákon č. 201/1949 Sb., o notářství.....	912
1.3 Zákon č. 116/1951 Sb., o státním notářství.....	914
1.4 Zákon č. 52/1954 Sb., kterým se rozšiřuje působnost státního notářství	915
1.5 Zákon č. 26/1957 Sb., o notářských poplatcích	916
1.6 Zákon č. 95/1963 Sb., o státním notářství a o řízení před státním notářstvím	916
1.6.1 Dědictví.....	918
1.6.2 Řízení o registraci smluv	918
1.7 Normalizace a cesta k privatizaci	920
2. Proletáři všech zemí: notáři v regionálním dobovém kontextu	921
3. Účel světlé prostředky: notáři jako nástroj politické moci	922
3.1 Lidovědemokratické zemědělství.....	922
3.2 Dar od babičky	923
3.3 Řízení o registraci smluv	924
4. Organizace notářství a jeho k(v)ádry.....	926

Část čtvrtá: Osobní reflexe

ZDENEK KRYSTUFEK

Komunistické právo v Československu	931
1. Právníké vzdělání	931
2. Právní praxe.....	938
3. Bezpráví	942
4. Právní teorie	945
5. Právní fikce demokracie.....	949

MOJMÍR POVOLNÝ

Právo v domě exulantovy paměti	952
--------------------------------------	-----

OTAKAR MOTEJL

Obhajoba v politickém procesu	964
-------------------------------------	-----

ANNA ŠABATOVÁ

Ochrana základních práv a svobod v teorii a v praxi (1945–1989)

Několik postřehů pamětnice.....	971
---------------------------------	-----

Namísto závěru	981
----------------------	-----

Slovníček pojmů pro mladší a méně pokročilé marxisty.....	985
---	-----

Jmenný rejstřík.....	997
----------------------	-----

Věcný rejstřík	1001
----------------------	------

OBSAH

Autoři	25
Slovo úvodem	33

Část první: Právní řád

JIŘÍ PŘIBÁŇ

Na stráži jednoty světa: marxismus a právní teorie.....	39
1. Úvodní poznámky a východiska	39
2. Nestálost moderní společnosti a touha po jednotě světa	41
3. Právní teorie je pozorování druhého řádu	43
4. Filosofie historického vykoupení.....	45
5. Odumírání státu a marxistický „konec dějin“	47
6. Sekulární náboženství a jeho politické důsledky	48
7. Marxistická teorie práva?	50
8) Legitimizace totalitarismu socialistickou právní vědou.....	53
9) Třídnost jako základní norma	55
10. Je socialistická právní věda falešná, nebo skutečná?	56
11. Závěrečné poznámky: věda spoutaná a svobodná	58

ZDENĚK KÜHN

Ideologie aplikace práva v době reálného socialismu	60
1. Stalinistická ideologie aplikace práva.....	62
1.1 Marxistická ideologie práva před nástupem stalinismu	62
1.2 Stalinistická ideologie aplikace práva a její rozpory.....	65
1.2.1 Stalinistická ideologie aplikace práva ve střední Evropě	66
1.2.2 Příklady stalinistické volné ideologie aplikace práva v soudní praxi.....	67
1.2.3 Instrumentální pojetí aplikace práva	72
2. Vázaná ideologie aplikace práva v 70. a 80. let: rozkvět socialistického textualismu	74
2.1 Pád stalinistické volné aplikace práva	74
2.2 Kontradikce mezi rétorickým anti-formalismem a praktikovaným formalismem	75
2.3 Nový socialistický formalismus 70. a 80. let.....	78
2.3.1 Autoritářská koncepce práva a utváření koncepce omezeného práva	81
2.3.2 Socialistická koncepce statické interpretace práva	83
3. Pokus o vysvětlení příčin socialistického formalismu a zákonného pozitivismu	85

RADOSLAV PROCHÁZKA

Všetkým telám rovnako

Hmotárstvo a rovnostárstvo v socialistickom práve.....	93
1. Expresívna funkcia práva	94
1.1 Všeobecné východiská.....	94
1.2 Socialistické podmienky.....	95
2. Hmotárstvo a rovnostárstvo v socialistickom práve	98
2.1 Pojmové východiská.....	98
2.2 Hmotárstvo	99
2.2.1 Zodpovednosť za škodu.....	99
2.2.2 Ochrana osobnosti	107
2.3 Rovnostárstvo	109
2.3.1 Sloboda združovania	110
2.3.2 Sloboda zárobkovej činnosti.....	114
2.4 Čas sluhov	120

KATEŘINA ŠIMÁČKOVÁ

Fiktivní, nebo reálná ústava

Paradoxy ústavního vývoje socialistického Československa	123
1. Téma kontinuity a diskontinuity.....	123
2. Satelitem před únorem 1948	125
3. Příprava a přijetí Ústavy 9. května 1948.....	127
4. Padesátá léta – nový režim a jeho nástroje	129
5. Ústava Československé socialistické republiky z roku 1960	133
6. Pražské jaro završené okupací a federací	135
7. Normalizace	137
8. Moc bezmocných	140
9. Dědictví šedých kádru	142

TOMÁŠ GÁBRIŠ

Posilňovanie roly štátu a verejného práva v Československu v rokoch 1948–1989	145
1. Historický a teoretický úvod.....	145
2. Štát a právo za socializmu	149
2.1 Posilňovanie štátu a verejnej sféry.....	150
2.2 Právo za socializmu, kolektivismus a dominancia verejného práva	152
2.3 Právo ako nástroj plánovania vedecko-technického rozvoja a riadenia spoločnosti	156
3. Zásahy do slobody a súkromia v československých zákonoch	159
4. Zásah štátu do ľudského vedomia a ľudskej podstaty.....	163
5. Záver – Dopad na súčasnosť	165

RADIM POLČÁK

Informační teorie práva	167
1. Socialistická zákonnost jako primitivní informační kultura	168
2. Primitivní zákonnost a stroje na právo v československé doktríně – Knapp šedesátých let	170
3. Právní informatika a instrumentální využití informačních technologií – Knapp sedmdesátých a osmdesátých let	174
4. Závěrem namísto smíření	176

BARBARA HAVELKOVÁ

Genderová rovnost v období socialismu	179
1. Ženská otázka a socialismus	180
1.1 Přístup teorií marxismu-leninismu k rovnosti pohlaví	180
1.2 Ženská otázka v socialistickém hnutí	182
1.3 Nedostatky teorie	183
1.4 Nedostatky praxe socialistických států	184
2. Právní úprava a programy modernizace statusu žen	187
2.1 Před rokem 1948	187
2.2 Období socialismu	188
2.2.1 Rodinné právo	188
2.2.2 Vzdělání	191
2.2.3 Pracovní a sociální právo	192
2.2.4 Účast na politickém rozhodování	194
3. Nedostatky	195
3.1 Témata víceméně ignorovaná	195
3.2 Nerovnost mezi pohlavími přetrvávající v právu i praxi	197
3.2.1 Rodina	197
3.2.2 Vzdělání	198
3.2.3 Práce a sociální otázky	199
3.2.4 Politická reprezentace	203
4. Závěr	204

ZDENĚK KÜHN

Zločin a trest

Komunistické zločiny a jejich judikatorní reflexe po roce 1989	207
1. Pozitivismus a anti-pozitivismus v komunistických justičních zločinech	209
2. Judikatorní potýkání se se zločiny komunismu po roce 1989	213
2.1 Otázka promlčení komunistických trestných činů	213
2.2 Střelba na hranicích	216
2.3 Justiční vraždy	220
2.4 Další problémy postihu komunistických zločinů	225
3. Jak se justice po roce 1989 vyrovnala s úkolem postihnout zločiny komunistického režimu?	226

DAVID KOSAŘ

Lustrace a běh času.....	228
1. Základní charakteristické rysy českých lustračních zákonů.....	231
1.1 „Chráněné“ a „podezřelé“ funkce.....	232
1.2 Jak české lustrační zákony fungují (a jak dlouho měly fungovat)?.....	233
1.3 Shrnutí judikatury FÚS a ÚS k ústavnosti lustračního zákona.....	235
1.4 Specifika českých lustračních zákonů a hlavní důvody jejich kritiky.....	238
2. Judikatura ESLP.....	241
2.1 Pobaltské kauzy.....	242
2.2 Slovenské a polské kauzy.....	245
2.3 Shrnutí základních principů ESLP při posuzování lustračních zákonů.....	247
3. (Jak dlouho) může český lustrační zákon přežít přezkum ze strany ESLP?.....	248
4. Měly by být české lustrační zákony zrušeny ÚS?.....	251
5. Závěr.....	257

HYNEK BAŇOUCH

• **Metody, motivy a cíle studia komunistického práva**

Několik poznámek k dnešnímu zacházení s komunistickým právem.....	259
1. Vybrané rysy právního systému.....	260
1.1 Ústava, základní práva jednotlivce, nezávislost justice a dělba moci.....	261
1.2 Zákon platí (když Strana řekne a nedotkne se to policie).....	264
1.3 Povaha sovětského pojetí trestního práva: politická funkce.....	265
2. Spoutaná společnost.....	269
2.1 Centralizace, byrokratizace, etatizace.....	269
2.2 Utváření nové společnosti.....	272
2.3 Destrukce neprávnických protivah moci a ostudná role vědy.....	274
3. Použitelnost informací.....	278
3.1 Úspěšná propaganda, informační blokáda a manipulace jazyka.....	278
3.2 Zdroje poznání kontextu práva a práce s nimi.....	282
3.3 Soudní spisy a rozhodnutí a důležitost jejich systematického studia.....	285
4. Komunistické právo dnes.....	289
4.1 Kontinuita práva? Hypotéza čekající ověření.....	290
4.2 Tíse působící socialistický normativní systém.....	291
4.3 Vyrovnání s minulostí.....	292

Část druhá: Právní oblasti

VOJTĚCH ŠIMÍČEK, JAN KYSELA

Ústavní právo	297
1. Obecná charakteristika	297
1.1 Postavení ústavního práva v systému práva	297
1.2 Věda ústavního práva	299
2. Základní principy ústavního práva	303
3. Vybrané instituty	305
3.1 Společenské zřízení	305
3.1.1 Třídní struktura	305
3.1.2 Politický systém	306
3.1.3 Hospodářská soustava	311
3.2 Národně státní zřízení	312
4. Vybrané státní orgány	314
4.1 Moc zákonodárná	315
4.1.1 Orgány moci zákonodárné a jejich struktura	317
4.1.2 Způsob ustavení	320
4.1.3 K právnímu statusu poslanců	322
4.1.4 Organizace parlamentů	322
4.2 Prezident	323
4.3 Vláda	326
5. Shrnutí a zobecňující poznámky	328

ELIŠKA WAGNEROVÁ

Základní práva	330
1. Základní práva pohledem dobové právní vědy	332
1.1 Dědictví první republiky	332
1.2 Základní práva v lidových demokraciích	336
1.3 Základní práva v socialistických státech	340
1.4 Shrnutí obecné problematiky základních práv v různých etapách socialistického vývoje	346
2. Realita základních práv	350
2.1 V československé lidové demokracii	351
2.2 V československém socialistickém státu	356
3. Závěr	361

PAVEL MOLEK

Mezinárodní právo veřejné	364
1. Úvodem: socialistická teorie mezinárodního práva veřejného z nadhledu zahraničního	364
2. Úkoly a cíle československé mezinárodněprávní teorie a její periodizace	366
3. Československá mezinárodněprávní doktrína období stalinismu (1948–1956)	370

4. Československá mezinárodněprávní doktrína v šedesátých letech (1956–1968)	382
5. Československá mezinárodněprávní doktrína v období normalizace (1969–1989)	389
6. Závěr	399

MICHAL BOBEK

Socialistická srovnávací právní věda	401
1. Srovnávání v marxistickém třídění právních věd: od metody k vědě a zase zpátky	402
2. Je srovnání možné? Dogmatika mezi-systémových srovnání	405
2.1 Historické kořeny československé komparatistiky před únorem 1948	406
2.2 Fáze odmítání – Sovětský svaz a jeho satelity v padesátých letech	407
2.3 Fáze ideologická – „vědecké“ zkoumání s jasným výsledkem	408
2.4 Sociologizující tendence konce šedesátých let	412
2.5 Normalizace a vnitřní diferenciacie v rámci sovětského bloku	413
3. Metodologie marxistické srovnávací právní vědy	416
4. Výstupy a osobnosti	419
5. Úloha srovnávací právní vědy po roce 1989	421

PETR BĚLOVSKÝ

Občanské právo	425
1. Soukromé právo po roce 1948	425
1.1 Partikularizace občanského práva	428
2. Výchozí prameny transformace československého občanského práva po roce 1948	431
2.1 Ústavní základy občanského práva	432
2.2 Občanský zákoník 1950	433
2.3 Občanský zákoník 1964	436
3. Vlastnické právo jako klíč k reformě občanského práva	440
3.1 Typologie vlastnických forem	442
3.2 Státní socialistické vlastnictví	444
3.3 Družstevní vlastnictví	447
3.4 Osobní vlastnictví	448
3.5 Soukromé vlastnictví	454
3.6 Kvalifikace vlastnického práva podle povahy předmětu	457
3.7 Vlastnické substitute	459
4. Závěr	461

PETR BĚLOVSKÝ

Rodinné právo	463
1. Obecná charakteristika	463
2. Zákon o právu rodinném: rozvod manželství	466
3. Zákon o rodině: bezpodílové spoluvlastnictví manželů	471
4. Závěr	477

BARBARA HAVELKOVÁ

Pracovní právo	478
1. Východiska a postavení pracovního práva	479
1.1 Ideová a ideologická východiska	479
1.2 Obor pracovního práva	481
1.3 Základní literatura a klíčoví autoři	481
2. Vývoj	482
2.1 Do roku 1945	483
2.2 Od roku 1945 do roku 1948	485
2.3 Od roku 1948 do roku 1965	487
2.4 Od roku 1965 do roku 1989	491
3. Charakter socialistického pracovního práva (na třech příkladech)	494
3.1 Pracovní povinnost	494
3.2 Motivace pracujících – role mzdy?	499
3.3 Kolektivní pracovní právo	503
4. Shrnutí a závěr	506
4.1 Hlavní rysy pracovněprávních vztahů a pracovního práva za socialismu	506
4.2 Pracovní právo v transformaci	508

ZDENĚK NOVÝ

Občanské právo procesní.....	513
1. Úvod	513
2. Občanské právo procesní v systému práva.....	514
3. Osobnosti občanského práva procesního v letech 1948–1989.....	515
4. Publikace z oboru občanského práva procesního.....	516
5. Prameny právní úpravy občanského práva procesního a jejich vývoj	517
5.1 Období I. republiky.....	518
5.2 Civilní proces od roku 1948 do 60. let	518
5.3 Právní předpisy upravující civilní právo procesní v 60. letech	520
6. Myšlenková východiska občanského práva procesního	521
7. Státní zastupitelství v občanském soudním řízení v socialistických zemích	524
7.1 Státní zástupce v civilním soudním řízení v komparativním a historickém pohledu	525
7.2 Komparativní pohled na prokuraturu	525
7.3 Prokuratura v českých zemích před rokem 1948	527
7.4 Prokuratura v roce 1948	527
7.5 Právní úprava postavení prokurátora v občanském soudním řízení v 50. letech	528
7.5.1 Protest – opravný prostředek generálního prokurátora	530
7.6 Prokuratura v 60. letech.....	531
7.7 Hodnocení institutu prokurátora v občanském soudním řízení.....	532
7.8 Státní zastupitelství v občanském soudním řízení – včera, dnes a zítra?.....	533

8. Zásada materiální pravdy – veritas omnia vincit?	535
8.1 Zásada materiální pravdy v socialistickém občanském právu procesním	537
8.2 Kritický pohled na materiální pravdu	538
8.3 Materiální pravda zásadou občanského soudního řízení i dnes?	539
9. Volby soudců v československém právním řádu	540
9.1 Volby socialistického soudce aneb kdo hlídá hlídače?	540
9.2 Odvolávání soudců – vox populi, vox dei?	542
9.3 Volby soudců ve srovnávacím pohledu	543
10. Státní arbitráž	544
10.1 Státní arbitráž – její povaha a důvod vzniku	545
10.2 Proč vznikla státní arbitráž?	545
10.3 Právní povaha státní arbitráže	546
10.4 Přehled právních předpisů upravujících státní arbitráž	547
10.5 Státní arbitráž z hlediska socialistické ústavy	548
10.6 Kritika principů fungování státní arbitráže	548
10.7 Právo na zákonného soudce a státní arbitráž komparativním pohledem	549
11. Co zůstalo z těch krásných dní?	550

TOMÁŠ GRIVNA

Trestní právo hmotné	553
1. Obecná charakteristika	553
1.1 Postavení trestního práva hmotného v systému práva	553
1.2 Trestní právo a jeho vztah k jiným právním oborům	554
1.3 Věda trestního práva hmotného	556
1.3.1 Věda trestního práva v letech 1945–1961	556
1.3.2 Věda trestního práva v letech 1961–1989	557
2. Vývoj právních předpisů	559
2.1 Trestní právo hmotné do r. 1950	559
2.2 Trestní zákon z roku 1950	561
2.2.1 Obecná část	561
2.2.2 Zvláštní část – systematika, trestné činy proti republice a trestné činy hospodářské	563
2.2.3 Novelizace trestního zákona 1950	566
2.3 Trestní zákon z roku 1961	567
2.3.1 Obecná část	569
2.3.2 Zvláštní část	570
2.3.3 Novelizace trestního zákona od roku 1961 do roku 1989	571
2.4 Zákon o přečinech	572
3. Vybrané problémy trestního práva hmotného	573
3.1 Nedovolené přechody státní hranice	573
3.2 Trestněprávní ochrana socialistického vlastnictví	575
3.3 Trestný čin výtržnictví a svoboda shromažďovací	577
3.4 Trestný čin příživnictví	578
4. Shrnutí a zobecňující poznámky	580